

АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ ІНОЗЕМЦЯМ ДОЗВОЛУ НА ІМІГРАЦІЮ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ВАДИ ТА ОКРЕМІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ

THE ADMINISTRATIVE PROCEDURE FOR GRANTING FOREIGNERS A PERMIT FOR IMMIGRATION: LEGAL PRINCIPLES, DEFECTS AND INDIVIDUAL AREAS OF IMPROVEMENT

Шаранова Н.О., здобувач

Заклад вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права»

В статті з'ясовано правові засади надання адміністративних послуг, пов'язаних з видачею дозволів на постійне проживання (імміграцію) іноземців в Україні та організації діяльності ДМС щодо їх надання, а також вироблено та обґрунтовано дієві механізми їх удосконалення.

Здійснений аналіз правових засад державної політики у сфері надання адміністративних послуг іноземцям в цілому і щодо отримання дозволу на постійне проживання в Україні (імміграцію) дає можливість стверджувати про його системність та виваженість, однак більшість норм особливо стосовно формування та корегування квоти на імміграцію, а відповідно і підстав для отримання дозволу на постійне проживання та працевлаштування в Україні потребують постійного аналізу та узгодження з урахуванням економічної, соціальної, безпекової та євроінтеграційної політики держави.

Зроблено висновок, що споріднені суспільні відносини, пов'язані з набуттям іноземцем статусу особи, яка має право на постійне проживання на території України регулюються різними нормативними актами, запропоновано для зменшення плутанини в застосуванні законодавства та метою спрощення порядку отримання дозволу на імміграцію, запропоновано об'єднати ці нормативні акти в одне Положення про порядок надання дозволу на імміграцію іноземцям та особам без громадянства та оформлення посвідки на постійне проживання.

Встановлено, що негативними факторами, які стоять в основі формування квотових підстав для імміграції є: 1) обмеження першочергової квоти на імміграцію для діячів науки та культури, імміграція яких відповідає інтересам України (не обґрунтовано чому саме такі категорії визначені в якості пріоритетності, в той же час поза їх колом залишилися видатні вчені, педагоги, спортсмени, та ін.); 2) не обґрунтованим є формування інвестиційної квоти для іммігранта в розмірі 100 (ста) тисяч доларів США та не закріплено процедури її реалізації та перевірки законного їх походження та гарантій цільового використання; 3) обмежено права на імміграцію окремих категорій громадян за родинними зв'язками, зокрема неповнорідних родичів – пасинків (пасинок), що протирічить як Сімейному кодексу України, Декларації прав людини, Декларації прав дитини та іншим міжнародним актам, які ратифікувала Україна.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративна послуга, іноземці, право постійного проживання, дозвіл на імміграцію, посвідка на постійне проживання.

The article clarifies the legal basis for the provision of administrative services related to the issuance of permits for permanent residence (immigration) of foreigners in Ukraine and the organization of activities of the DMS in relation to their provision, as well as the development and justification of effective mechanisms for their improvement.

The analysis of the legal basis of state policy in the field of providing administrative services to foreigners in general and regarding obtaining a permit for permanent residence in Ukraine (immigration) makes it possible to state that it is systematic and well-balanced, but most of the norms are especially related to the formation and adjustment of the quota for immigration, and accordingly grounds for obtaining a permit for permanent residence and employment in Ukraine require constant analysis and coordination taking into account the economic, social, security and European integration policies of the state.

It was concluded that related social relations related to the acquisition by a foreigner of the status of a person who has the right to permanent residence on the territory of Ukraine are regulated by various normative acts, it is proposed to reduce confusion in the application of legislation and to simplify the procedure for obtaining a permit for immigration, it is advisable to combine these normative acts into one Regulation on the procedure for granting immigration permits to foreigners and stateless persons and issuing permanent residence permits.

It was established that the negative factors that underlie the formation of quota grounds for immigration are: 1) the limitation of the priority quota for immigration for scientific and cultural figures, whose immigration corresponds to the interests of Ukraine (it is not substantiated why exactly such categories are defined as a priority, in the same outstanding scientists, teachers, sportsmen, etc. remained outside their circle for a while); 2) the formation of an investment quota for an immigrant in the amount of 100 (one hundred) thousand US dollars is not justified and the procedure for its implementation and verification of their legal origin and guarantees of intended use is not established; 3) the right to immigrate certain categories of citizens based on family ties is limited, in particular, non-consanguineous relatives – stepchildren (stepchildren), which contradicts both the Family Code of Ukraine, the Declaration of Human Rights, the Declaration of the Rights of the Child and other international acts ratified by Ukraine.

Key words: administrative procedure, administrative service, foreigners, right of permanent residence, immigration permit, permanent residence permit.

Актуальність статті. Імміграційна політика будь-якої держави має ключове значення для її розвитку, регулювання та розподілу трудових ресурсів, збереження національної ідентичності та дотримання норм расової, релігійної терпимості та недискримінації. Існує така тенденція, яка спостерігається у всіх без виключення країн світу, яка полягає в наступному: чим вищий розвиток країни, чим вищі в ній матеріальні, соціальні, культурні стандарти та рівень валового національного ресурсу тим привабливішою вона є для емігрантів, які хочуть іммігрувати до цієї країни у будь-який спосіб в тому числі і незаконним шляхом і тим жорсткішою є імміграційна політика держави, більше існують обмежень щодо визначення підстав для імміграції. Україна, як країна яка територіально зна-

ходиться в центрі Європейського континенту і ментально є європейською країною є і завжди буде привабливою для імміграції, які прибувають в більшості випадків для навчання в ЗВО і після їх закінчення намагаються залишитись та працювати в Україні, або прибувають у відрядження в різних міжнародних місіях і прагнуть в подальшому проживати в Україні. Однак значний вплив на Україну як і на будь-яку іншу країну яку втягнуто в збройний конфлікт мало місце і продовжує існувати агресивне збройне вторгнення росії на нашу територію, що призвело до повноцінних бойових дій на теренах України і відповідно створює великі загрози безпеки життя та здоров'я громадян, що звісно зменшує імміграційну привабливість України в першу чергу тих громадян, які хочуть інвесту-

вати та розвивати бізнес в Україні. В той же час є і позитивні тенденції, які вказують на те, що Україна з урахуванням своєї ресурсної, інтелектуальної, логістичної та рекреаційної привабливості має великі перспективи для залучення міжнародних як фінансових так кадрових інвестицій, а тому і імміграційне законодавство України має бути сучасним, динамічним, інтегрованим в міжнародне імміграційне законодавство, що дасть нам в перспективі вийти на рівень економічного розвитку більшості розвинутих країн світу.

Слід зауважити, що законодавство про імміграцію України в цілому, і ті нормативні акти, які регулюють порядок надання адміністративних послуг іноземцям, пов'язаних з наданням дозволу на постійне проживання на території України в цілому є наближеним за своїми стандартами до законодавства принаймні країн Європейського Союзу. Тобто в ньому виписані правові підстави та порядок надання іноземцям дозволу на постійне проживання на території України, які є схожими (наближеними) до норм аналогічного законодавства країн Європейського Союзу. Однак, слід зауважити, що виходячи із загального порівняльного аналізу національного та зарубіжного законодавства, що регулює порядок перебування іноземців, можна зробити висновок про те, що підстави для надання дозволів на постійне проживання іноземців майже однакові, в той же час процедура надання таких дозволів в Україні залишається ще досить бюрократизованою, хоча останнім часом зроблено значних зусиль щодо приведення вітчизняного міграційного законодавства до європейських стандартів. Крім того результати практики діяльності ДМС вказують на існування проблем у видачі документів на право постійного проживання в Україні, які в першу чергу пов'язані з досить високим рівнем підробки документів, які є підставою для отримання такого права, низьким рівнем контролю за таким видом неправомірної діяльності правоохоронних органів, а іноді неможливістю здійснити перевірку їх законності, неадекватно м'якими заходами відповідальності за такі дії, існуванням корупційних ризиків в діяльності Державної міграційної служби України (далі – ДМСУ), як органу, що надає адміністративні послуги в сфері імміграції.

Стан наукової розробки проблеми. Дослідження специфіки надання адміністративних послуг в цілому, і зокрема, – у сфері міграції було здійснено в межах наукових розробок таких вчених, як І. В. Михайлишин, С. О. Мосьондз, В. І. Олефір, О. П. Сікорський, В. Б. Авер'янов, Ю. П. Битяк, Н. В. Коваленко, І. Б. Коліушко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Є. О. Легеца, Р. С. Мельник, В. П. Тимошук та інших. При цьому встановлення змісту та специфіки надання адміністративних послуг Державною міграційною службою України в умовах воєнного стану в межах об'єктивних обставин досі не становили наукової актуальності для розвитку вітчизняної юриспруденції, а відтак мають визначитися як мало досліджувані. Саме вказані обставини зумовили обрання цієї теми.

Наразі все вище зазначене зумовлює необхідність постановки таких **задач дослідження**: з'ясування правових засад надання адміністративних послуг, пов'язаних з видачею дозволів на постійне проживання (імміграцію) іноземців в Україні та організації діяльності ДМС щодо їх надання, а також вироблення та обґрунтування дієвих механізмів їх удосконалення.

Виклад результатів дослідження. Слід відмітити, що основним нормативним актом, який визначає правові засади діяльності у сфері надання адміністративних послуг іноземцям у вигляді отримання дозволу на постійне проживання в Україні (імміграцію до України) є Закон України «Про імміграцію» (2001 року) (далі – Закон), який серед інших законодавчих актів є відносно стабільним та таким, що не піддається суттєвим змінам

його положень, що в цілому свідчить про досить стабільну імміграційну політику в Україні [1]. Даним Законом визначено: підстави для надання дозволу на імміграцію; квоту імміграції та порядок її формування; повноваження органів, що забезпечують виконання законодавства про імміграцію; порядок надання дозволу на імміграцію та видача посвідки на постійне проживання; скасування дозволу на імміграцію, виїзд і видворення за межі України. Дотичним до нього є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (2012 року) [2], яким в загальному визначено перелік прав іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, зокрема і права на імміграцію, а також ним урегульовано гарантії реалізації прав цих осіб, в тому числі щодо досудового та судового оскарження дій, рішень чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень відносно реалізації їх правового статусу.

Актами тлумачення та застосування законодавства щодо надання адміністративних послуг іноземцям у вигляді отримання дозволу на постійне проживання в Україні є: Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання у сфері імміграції» від 26 грудня 2002 р. № 1983 [3], якою затверджено Порядок формування квоти імміграції та Порядок провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятих рішень; Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг» [4], якою затверджено перелік адміністративних послуг, які надаються ДМСУ в тому числі до них включено видачу дозволу на імміграцію в іноземцям або особам без громадянства; та Порядок проведення процедури перевірки обставин, за яких факт перебування у шлюбі з громадянином України або імігрантом не визнається підставою для надання дозволу на імміграцію. Також стратегічним документом, який визначає плани та перспективи розвитку державної імміграційної політики в Україні в цілому та надання адміністративних послуг в цій сфері є Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року, яка схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. [5], якою в тому числі визначені питання у сфері міграції, що потребують регулювання, зокрема зазначено «формування міграційної політики, що сприяє легальній міграції в Україну, передбачає такі завдання: урахування міжнародних стандартів та кращих європейських практик; узгодженість з економічною та демографічною політикою держави; заохочення репатріації в Україну; вільне пересування іноземців та осіб без громадянства, які законно перебувають в Україні, а також реалізація права на тимчасове або постійне проживання та працевлаштування не повинні підпадати під дію необґрунтованих бюрократичних та дискримінаційних обмежень; модернізації відповідних процедур з урахуванням міжнародних стандартів та кращих європейських практик, включаючи: отримання дозволу на імміграцію на основі законного та безперервного проживання на території України протягом певного періоду часу; поступову систематизацію національного імміграційного законодавства в рамках формування Міграційного кодексу України, яким будуть врегульовуватися всі питання міграції, створення в рамках розвитку єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами реєстру для автоматизованої обробки заяв, прийняття рішень про надання (відмову в наданні), продовження (відмову в продовженні) або скасування наданих посвідок на тимчасове та постійне проживання та ін.» [5]. Слід зауважити, що поряд з затвердженим Порядком провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятих рішень, затвердже-

ним постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983 [6], постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 321 затверджено Порядок оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на постійне проживання [7]. В той же час слід засвідчити, що ці два нормативні акти регулюють по-сутті споріднені суспільні відносини, пов'язані з набуттям іноземцем статусу особи, яка має право на постійне проживання на території України.

Так, Порядком № 1983 (2002 року) визначено процедуру провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію іноземцям та особам без громадянства, які іммігрують в Україну, а Порядком № 321 (2018 року) передбачено порядок видачі посвідки на постійне проживання (далі – посвідка), яка є документом, що посвідчує особу іноземця або особу без громадянства та підтверджує право на постійне проживання в Україні. Тому на нашу думку щоб зменшити плутанину в застосуванні законодавства та спростити порядок отримання дозволу на імміграцію, доцільно об'єднати ці нормативні акти в одне Положення про порядок надання дозволу на імміграцію іноземцям та особам без громадянства та оформлення посвідки на постійне проживання.

Таким чином загальний аналіз правових засад державної політики у сфері надання адміністративних послуг іноземцям в цілому і щодо отримання дозволу на постійне проживання в Україні (імміграцію) дає можливість стверджувати про його системність та виваженість, однак більшість норм особливо стосовно формування та корегування квоти на імміграцію а відповідно і підстав для отримання дозволу на постійне проживання та працевлаштування в Україні потребують постійного аналізу та узгодження з урахуванням економічної, соціальної, безпекової та євроінтеграційної політики держави та мають підлягати постійному аналізу та оцінці на предмет їх законності та доцільності.

Нижче на виконання задач дослідження в межах цієї статті доцільним є здійснення аналізу підстав для отримання дозволу на постійне проживання в Україні (імміграцію), виокремлення вад їх нормативного закріплення та вироблення пропозицій щодо його удосконалення.

Дозвіл на імміграцію надається іммігрантам, категорії яких визначені в частинах другій і третій статті 4 Закону України «Про імміграцію». У разі масового прибуття іммігрантів в Україну для державного регулювання процесу імміграції за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, Кабінетом Міністрів України встановлюється квота імміграції у визначеному ним порядку. Зокрема, відповідно до Порядку формування квоти імміграції, визначеної постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983 «квота імміграції формується за категоріями іммігрантів з метою державного регулювання процесу імміграції» [8] Задля цього пропозиції до ДМСУ щодо формування квоти імміграції вносять: МКІП – стосовно діячів культури, імміграція яких відповідає інтересам України; Нацсоцслужба – стосовно осіб, які безперервно проживали на території України протягом трьох років з дня встановлення їм статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми; Мінекономіки – стосовно осіб, які здійснили іноземну інвестицію в економіку України на суму не менше 100 (ста) тис. доларів США, висококваліфікованих спеціалістів та робітників, гостра потреба в яких є відчутною для економіки України, подружжя таких осіб, їх дітей, які не досягли 18 років, – у разі їх спільного в'їзду та перебування на території України; МОН – стосовно діячів науки, імміграція яких відповідає

інтересам України; Міноборони – стосовно осіб, які прослужили у Збройних Силах, Держспецтрансслужбі три і більше років, та осіб, які служили у Збройних Силах, Держспецтрансслужбі (незалежно від строку військової служби) і були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час виконання обов'язків військової служби; Національна гвардія – стосовно осіб, які прослужили у Національній гвардії три і більше років, та осіб, які служили у Національній гвардії (незалежно від строку військової служби) і були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час виконання обов'язків військової служби; Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації – стосовно граничної кількості іммігрантів, які можуть бути прийняті відповідним регіоном (за категоріями іммігрантів); відповідно інші Міністерства та центральні органи виконавчої влади можуть подавати до зазначених у цьому пункті органів пропозиції щодо формування квоти імміграції за галузевим принципом. Відповідно цим порядком визначено, що «протягом 30 днів з моменту встановлення факту масового прибуття іммігрантів в Україну МВС подає Кабінетові Міністрів України розроблений ДМС проект акта про встановлення квоти імміграції, сформованої з урахуванням пропозицій міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та місцевих держадміністрацій» [8].

Аналіз законодавства дає можливість визначити дві підстави для отримання права на постійне проживання в Україні (імміграцію) – *квотове та позаквотове*. Так квотовий порядок передбачає право на імміграцію таких категорій іноземців чи осіб без громадянства: 1) діячі науки та культури, імміграція яких відповідає інтересам України; 2) висококваліфіковані спеціалісти і робітники, гостра потреба в яких є відчутною для економіки України, подружжя таких осіб, їхні діти, які не досягли 18 років, – у разі їх спільного в'їзду та перебування на території України; 3) особи, які здійснили іноземну інвестицію в економіку України іноземною конвертованою валютою на суму не менше 100 (ста) тисяч доларів США; 4) особи, які є повнорідними братом чи сестрою, дідом чи бабою, онуком чи онукою громадян України; 5) особи, які раніше перебували в громадянстві України; 6) чоловік (дружина) іммігранта, якщо вони перебувають у шлюбі понад два роки, його діти, які не досягли 18 років, та його непрацездатні батьки, які вважаються членами сім'ї іммігранта відповідно до права іноземної держави – країни походження; 7) особи, які безперервно проживали на території України протягом трьох років з дня встановлення їм статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми; 8) особи, які прослужили у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України три і більше років; 9) особи, які служили у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України (незалежно від строку військової служби) і були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час виконання обов'язків військової служби; 10) особи, зазначені в частині четвертій – дванадцятій статті 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», за умови безперервного проживання на території України на підставі посвідки на тимчасове проживання протягом останніх п'яти років.

Відповідно, поза квотовий порядок передбачає право на імміграцію таких категорій іноземців чи осіб без громадянства: 1) одному з подружжя, якщо другий

з подружжя, з яким він перебуває у шлюбі понад два роки, є громадянином України, дітям і батькам громадян України; 2) особам, які є опікунами чи піклувальниками громадян України, або перебувають під опікою чи піклуванням громадян України; 3) особам, які мають право на набуття громадянства України за територіальним походженням (крім осіб, які раніше перебували в громадянстві України); 4) особам, імміграція яких становить державний інтерес для України; 5) закордонним українцям, подружжям закордонних українців, їх дітям у разі їх спільного в'їзду та перебування на території України; 6) особам без громадянства, які проживали на території України на підставі посвідки на тимчасове проживання протягом двох років з дня визнання їх особами без громадянства.

Аналіз квотових та позаквотових підстав для імміграції іноземців чи осіб без громадянства в Україні дає можливість відміти певні позитивні і негативні тенденції. Щодо *позитивних*, то серед них слід відмітити надання переваги для отримання права на постійне проживання та працевлаштування в Україні таких категорій громадян як: закордонні українці, подружжя закордонних українців, їх діти у разі їх спільного в'їзду та перебування на території України і бажання проживати в Україні; осіб, які прослужили у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України три і більше років; осіб, які служили у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України (незалежно від строку військової служби) і були визнані військово-лікарськими комісіями непридатними до військової служби за станом здоров'я за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час виконання обов'язків військової служби.

Також слід відмітити, що окремі підстави для імміграції в Україну є досить сумнівними щодо їх виключності та потребують розширеного нормативного тлумачення та уточнення, зокрема. Слід не погодитись з формуванням у ст. 4 Закону окремих категорій осіб які мають квотове та позаквотове право на імміграцію, зокрема: 1) необґрунтованим є положення чому першочергову квоту на імміграцію встановлено лише до діячів науки та культури, імміграція яких відповідає інтересам України (не обґрунтовано чому саме такі категорії визначені в якості пріоритетності, в той же час поза їх колом залишилися видатні вчені, педагоги, спортсмени, та іню); 2) необґрунтованим є положення, що до таких осіб також віднесено осіб, які здійснили іноземну інвестицію в економіку України іноземною конвертованою валютою на суму не менше 100 (ста) тисяч доларів США (не обґрунтовано чому така сума є ключовою і яким чином вона може вплинути на економіку країни особливо коли сума вкладається в діяльність підприємства, яке оформлено в офшорних зонах, здійснює іншу діяльність щодо мінімізації сплати податків в Україні натомість реальний прибуток отримує з діяльності в Україні, даний критерій потребує уточнення з огляду на світову практику.

Так зокрема аналіз зарубіжної практики інвестиційного іммігранства в країнах ЄС дає підставу вести мову про пільгове отримання права на постійне проживання в цих країнах при інвестуванні в економіку держави, зокрема: в Туреччині це інвестиції не менше 400 тис. дол. в будівцтво, розвиток інфраструктури; в Чорногорії потрібно вкласти мінімум 350 тисяч євро в урядові проекти або фонд. Інші країни пропонують інвесторам винятково посвідку на проживання, а не громадянство. Такою можливістю можна скористатися в Португалії (потрібно вкласти щонайменше 200 тисяч євро), Італії та Греції (мінімум 250 тисяч євро), Іспанії і Ірландії (мінімум півмільйона євро), Кіпрі (мінімум 300 тисяч євро), Болгарії (мінімум 512 тисяч євро), Швейцарії (мінімум 250 тисяч франків). У Великій Британії посвідка на проживання для інвестора

коштуватиме щонайменше 2 млн фунтів, які потрібно вкласти в акції місцевих компаній. В Австралії потрібно інвестувати мінімум 1,3 млн місцевих доларів в економічно корисні проекти або підприємства. США вимагають від інвестора для отримання посвідки на проживання вкласти мінімум 900 тисяч доларів в нову комерційну компанію, натомість у Латвії для цього потрібно вкласти лише 60 тисяч євро в місцеві компанії [9]. Таким чином інвестиційна квота в Україні потребує перегляду, а більше конкретизації для того щоб виключити незаконні схеми інвестування в Україні коштів злочинного походження, або фіктивного інвестування.

Таким, що обмежує права окремих категорій громадян є положення ст. 4 Закону відповідно до якого пріоритет квотового надання право на імміграцію належить особам, які є повнорідними братом чи сестрою, дідом чи бабою, онуком чи онукою громадян України (мова йде про вживання терміну «повнорідний» родич, адже таким чином обмежуються право на спільне проживання з батьками неповнорідних дітей – пасинків (пасинок), що протирічить як Сімейному кодексу України так і Декларації прав людини, Декларації прав дитини та іншим міжнародним актам, які ратифікувала Україна).

Також слід визнати, що досить частим способом отримання права на постійне проживання на території України ще до недавня було заключення фіктивних шлюбів, особливо це характерно було для іноземних студентів які навчались в Україні і поза завершенням візи на навчання мали бажання з різних причин залишитися в Україні заключаючи на комерційній основі фіктивні шлюби з громадянами України. Однак спроба запобіганню таких факторів була зроблена шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про імміграцію» щодо вдосконалення умов і порядку імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства» від 29 червня 2023 року № 3180-ІХ, відповідно до якого Закон було доповнено ст. 4-1 «Обставини, за яких факт перебування у шлюбі з громадянином України або іммігрантом не визнається підставою для надання дозволу на імміграцію», відповідно до якої було закріплено факти перебування особи у шлюбі з громадянином України або іммігрантом, які не визнаються підставою для надання дозволу на імміграцію [10]. Такі фактори встановлюються під час перевірки обставин, визначених цією статтею, проводяться співбесіди з іноземцем або особою без громадянства (у тому числі з використанням системи відеоконференцзв'язку для візуальної ідентифікації особи, яка подала заяву про надання дозволу на імміграцію до дипломатичного представництва чи консульської установи України за кордоном або після подання такої заяви на території України виїхала за її межі), іншим з подружжя, опитування інших осіб, якщо існує достатньо підстав вважати, що вони володіють відповідною необхідною інформацією, надсилаються запити до заінтересованих органів державної влади з метою отримання інформації про наявність/відсутність підстави для відмови у наданні дозволу на імміграцію. З метою перевірки фактів нефіктивності шлюбних відносин, які потребують перевірки ДМСУ розробила Порядок проведення процедури перевірки обставин, за яких факт перебування у шлюбі з громадянином України або іммігрантом не визнається підставою для надання дозволу на імміграцію, який затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання у сфері імміграції» від 26 грудня 2002 р. № 1983 та передбачає проведення тестування втому числі в онлайн режимі, що є значним прогресом до удосконалення порядку законності надання таких послуг. Крім того, як нами було зазначено вище, законодавство про імміграцію є досить динамічним, зокрема 29.06.2023 року за ініціативи ДМС України було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про імміграцію»», яким було уточнено підстави для імміграції

та уточнено процедуру її провадження, зокрема: зменшено строк розгляду заяв про надання дозволу на імміграцію з 1 року до 6 місяців; запроваджено нову підставу надання дозволу на імміграцію для осіб, які безперервно проживали на території України понад 5 років по посвідці на тимчасове проживання (окрім іноземних студентів); спрощено процедуру надання дозволу на імміграцію членам родини іноземних висококваліфікованих спеціалістів та робітників, гостра потреба у яких є відчутною для економіки України; удосконалено квотний принцип надання дозволу на імміграцію, а саме: квота запроваджуватиметься не щорічно, а тільки у разі погіршення міграційної ситуації в Україні; визначено перелік обставин, за яких факт перебування у шлюбі з громадянином України або іммігрантом не визнається підставою для надання дозволу на імміграцію; посилено заходи протидії нелегальній міграції відносно осіб, яким відмовлено у видачі дозволу на імміграцію або скасовано такий дозвіл із урахуванням вимог та викликів сьогодення [11].

Це мінімізувало, але не виключило фабрикування підстав для отримання права на імміграцію в Україні і спонукаючим фактором до цього є в тому числі неможливість фахівців ДМСУ в повній мірі перевірити дані факти, хоча не можливо виключати і складову протиправності діяльності цих же фахівців ДМСУ щодо необґрунтованих відмов у наданні дозволів на імміграцію на підставі не підтвердженої підстав для імміграції.

Висновок. Таким чином часткове вирішення цих проблем можливо шляхом: по-перше, деталізації (розширення та уточнення) підстав для надання дозволу на імміграцію; по-друге, розроблення тестових перевірочних методик виявлення фіктивності підстав для отримання права на імміграцію та їх використання для анонімного тестування кандидатів (з виключенням фактору контролю над цим процесом фахівців ДМСУ); по-третє, закріплення в Законі процедури надання доказів підтвердження істинності здобуття права на імміграцію (переліку доказів, їх визнання та оцінки, порядку залучення до адміністративної справи щодо надання дозволу на імміграцію).

ЛІТЕРАТУРА

1. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001 року № 2491-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 41. Ст. 197.
2. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 179.
3. Деякі питання у сфері імміграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1983-2002-%D0%BF#Text>.
4. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1098. *Офіційний вісник України офіційне видання* від 07.11.2011, № 84. Стор. 37. Ст. 3068.
5. Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року, яка схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>.
6. Про затвердження Порядку провадження за заявами про надання дозволу на імміграцію і поданнями про його скасування та виконання прийнятих рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1983-2002-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Порядку оформлення, видачі, обміну, скасування, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на постійне проживання: постанова Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 321. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2018-%D0%BF#n68>.
8. Про затвердження Порядку формування квоти імміграції: постанова Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 р. № 1983 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1983-2002-%D0%BF#Text>.
9. Які країни надають громадянство або посвідку на проживання за інвестиції. *Слово і діло: аналітичний портал*. Публікація від 2 липня 2021 року. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/02/infografika/svit/yaki-krayiny-nadayut-hromadyanstvo-abo-posvidku-prozhyvannya-investytsiyi> (дата звернення 28 липня 2023 року).
10. Про внесення змін до Закону України «Про імміграцію» щодо вдосконалення умов і порядку імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 29 червня 2023 року № 3180-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3180-20#n27>.
11. Про внесення змін до Закону України «Про імміграцію» щодо вдосконалення умов і порядку імміграції в Україну іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 29 червня 2023 року № 3180-IX. *Офіційний вісник України офіційне видання* від 15.08.2023 р. № 69. Стор. 9. Ст. 3970.